

"Banyista", de
Francesc Vayreda,
1916.

L'escola olotina que no va poder ser

Montserrat Vayreda ho diu en un poema sobre la seva família: «En Vayreda i Casabó, / noucentista en la collita / —carn en fruit, fruit en saó, — / plantà la tercera fita».

Francesc Vayreda i Casabó va ser, en efecte, el tercer de la nissaga dels Vayreda. Va néixer a Olot l'any 1888, fill i hereu de Joaquim i nebot de Marià Vayreda. Va començar per ser deixeble del seu pare, però aviat es va independitzar pictòricament. A Barcelona va freqüentar l'acadèmia de Francesc d'A. Galí, i a París, durant els anys 1911 i 1912, va estudiar al Cercle International des Arts del Boulevard Raspail. Allà va conèixer, d'una banda, els avantguardismes del moment i, de l'altra, l'obra dels impressionistes i dels *fauves*. Va ser així com, en expressió de Francesc Fontbona, «va sintetitzar la tradició olotina amb un *cézannisme* plàcid» que l'acostava enormement a Sunyer, Torres García i els noucentistes catalans. Va ser, doncs, l'únic «noucentista en la collita» dels Vayreda i d'Olot, i la seva obra plàstica no va ser entesa ni pels de casa seva ni pels del seu poble. La simplificació dels paisatges va ser atribuïda a impotència descriptiva pels ulls acostumats al realisme patern, i les figures de les banyistes mediterrànies eren l'antítesi dels retrats acadèmics de l'oncle i de les imatges que sortien de la familiar fàbrica de sants. Francesc Vayreda va morir als 41 anys i la seva línia va restar literalment sense descendència: ningú de la seva òrbita d'influència no va tenir la intel·ligència o el coratge de seguir-la.

Tot això ve a tomb perquè ara Francesc Vayreda ha tornat a Olot, i la Sala Oberta del Museu Comarcal de la Garrotxa n'ha exhibit vint-i-quatre obres significatives, executades entre el 1916 i el 1928. Joan Sala ha escrit, a propòsit d'aquesta exposició, que «la mort prematura fa que es trenqui un principi d'evolució que potser hauria trencat motllos pictòrics i hauria facilitat que la tercera generació de l'escola olotina sortís de l'anquilosament». Més explícit, Francesc Miralles ha dit: «Cabe suponer que, de no haber muerto, su influencia habría sido decisiva, en su ambiente natal, para romper con los tópicos que implantó su padre». Qui sap! En tot cas, aquesta és l'història de l'escola olotina que podia haver estat i no va ser: una escola que, lluny de repetir mimèticament els esquemes rituals del passat, els aprofités com a substrat de les seves noves tendències i de les aportacions estètiques de cada moment present.

Per això, recuperar l'obra de Francesc Vayreda, estudiar-la a fons i exhibir-la no temporalment, com ara, sinó de manera definitiva i amb tots els honors, és un repte i gairebé una exigència de documentar i d'explicar un dels moments més fugaços però més alts de la trajectòria pictòrica olotina.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

paperets

•A l'avinguda Gaudí de Barcelona, dins de la programació d'accions parateatrals Grec-Transformadors, el grup Afic Teatre de Girona ha representat l'espectacle *Corpus*, que havia tingut com a primer escenari el barri vell gironí, de la Catedral a la Rambla. L'acció consisteix en la instal·lació d'un singular i angoixós mercat d'ulls i en la desfilada paral·lela de nombrosos personatges vestits de negre, carregats amb enormes bosses de papers. L'hermetisme hieràtic dels figurants crea entre els espectadors més o menys involuntaris una situació de tensió i de neguit que es correspon amb la duresa de la denúncia formulada.

•El diputat socialista Felip Lorda, que és llicenciat en llengües clàssiques, ha recordat en un article al *Diari de Barcelona* algunes màximes llatines sobre la pàtria. Una d'Horaci: *Dulce et decorum est pro patria mori*, és dolç i honorable morir per la pàtria. Dues de Ciceró: *Ubi bene, ibi patria*; on hi ha el bé, hi la pàtria, i *Patriae solum omnibus carum est*, la terra com la pàtria és estimada per tots. I una dita anònima, solemne com les altres: *Patria cara, carior libertas*, la pàtria m'és estimada, però m'ho és més la llibertat. Des de Girona podem afegir a aquesta breu antologia una altra màxima anònima, esculpida en pedra a la llinda d'una porta lateral del pati de la casa Burgués, al començament del carrer de la Força: *Omne solum forti patria est*, qualsevol terra és pàtria per al fort.